

הַלְבוּת יוֹם טוֹב סִימָן תַּצַּח תַּצַּח

ל פינא דבא שם הבהמה, (כג) (קד) יבסנו, ואם לאו (כג) (קה) לא יבסנו: ב (קר) ישחט צפור מערכי-יום טוב ולא כסה דמו, (כד) לא יבסנו כיום טוב:

תצט דין מליגה ומליחה ביום טוב, וכו' ה' סעיפים:

א אין מרמילין ביום טוב. ביצר הוא מרמיל, זה המוציא כל הבשר (ב) (א) מרגל אחר פרי שיוציא כל העור שלם ולא יקרע, מפני שטורח בהפשט זה טרח גדול ואין בו צרך למועד: ב באסור (ב) למלג גדי, (ג) אלא-אם-כן מולגו (ג) לאכל העור: ג בהמה ששחטה ביום טוב, (ד) מתר (ד) להגביה עורה (ה) ולתנה

א בנתא כבודות ליג וכפולין ביום טוב ג מהלכות יום טוב ב טור בשם ב"ח זעין למען סימן מה ג משנה בעה י"א וקב"ה הלל

באר היטב

(ה) מרגל. וכן שלא להפשיט העור שלם לעשות נאה, טור: (ב) לאכל. האר"ם הנכונה היא: שאפלו רוצה לאכל העור אסור לקלג, אחרונים. וכתבו האחרונים והרמב"ם מפר לקלג בלה, דאי"א להפשיטה, ע"ש: (ג) מתר. והמירוי סופו משום החלוק, דאי לא שרית לה לא ישחט משום הפסד עור ויפגע משקמת י"ט. וכתב הישיש דאפלו מחמה לצל שרי לטלטלו אם יודע שיפסיד, אבל אם יודע שלא יפסיד העור אסור לטלטלו:

סימן כח סעיף יג יד: (כג) יבסנו. וה"ה בדקר נעין בעפר תחית שרי בדקיה א' דהא לא טרח טפי בשביל הבהמה, ב"ח, מ"א, ועין ט"ז פארו. ואם שחט באמצע החצר, מכסה אפלו בכמה דקירות בעפר מוכן ב"ש"ש כסי"ח: (כג) לא יבסנו. אפלו בדקיה א' דטרח בשביל הבהמה, טור, ישי"ט, מ"א, וט"ו העלה ה'עולם יבסנו בדקיה אחת, ע"ש: (כד) לא יבסנו. אפלו בעפר טוכן, דהא אפלו לא מכסה לה מחר לאכל העור:

משנה ברורה

מרגל האתר עד השני בין שני רגלים האחרונים ועל-יד-יהוה מפשיט העור שלם דשרי, דלאו טרחא ובה היא כל-כח. (ב) ויש מקמירין בכל גווי שלא להפשיט העור שלם, דצל-כל-פנים הוא טרחא ותרף שלא לצורך יום טוב: ב (ב) למלג גדי. דהגוי, לתנו ברוחמין לאתר המליחה פרי להעביר השער: (ג) אלא-אם-כן מולגו לאכל העור. דמתוך שערורו נה' יש שאוקלין אותו במעד עם הבשר וקני לצרף אכל-גפשו, וקמו שמתר למלג הראש והרגלים [וכדלקמן בסימן תק סעיף רז]. (ד) והרבה פוסקים חולקין בזה, דלא התיירי למלג רק הראש והרגלים הנהיגי כקף. אבל מליגת כל הגוף אינו (ד) אלא למפנקים ביותר ואינו צרך כל גפשו, וכן נראה יותר כמנעשה חל. (ה) ונכון להתמיר לכתחלה. פתבו הפוסקים, דבעוף דלא שניף הפשט, להלי עלמא מפר למלגו ולהתקב כל הגוף: ג (ד) להגביה עורה. ורצה לומר, לטלטלה ולהניחה (ו) במקום משמר או מחמה לצל פרי שלא תפסד. דאף-על-גב דבעלמא עור לח (ו) אסור לטלטלו, וכדלעיל בסימן שח סעיף כה, הךא הקלו, דאי לא שרית לה לא ישחט ואתי לאמנועי משמחת יום טוב: (ה) ולתנה במקום וכו'. ורצה לומר, וכן הקלו שמתר להנה במקום דריסת הרגלים, שצלי-ידי הדיורסה מתעבד העור קצת, (ס) ובין דלא מיתקא מליגת להדיא ששופה משום פן, דאפשר שטמח פרי שיושבו צליה' (שעקר (ט) ושיבתם באותו הזמן הנה בדרך זו: וישמחין עור או בגדים על-צפי בקרע וישבין צליהו). (י) הוי לה תפוקו פלאתרניר ולא

הבהמה שנתוספו, וקדמסיים: (קד) יבסנו. והוא הדין אם תנה לו דקר נעין מעבור יום בעפר תחית (קכ"א) נמי שרי בדקיה אחת, דהא לא טרח טפי בשביל הבהמה. ודע עוד, דלפי מה שנתבאר לעיל בסעיף טו דבר-עבר אם שחט ואין לו צפר מוכן, מפר לבסוף אף באפר שאין מוכן, הוא הדין בעניננו נמי דינא הכי דמתר, דהא לא טרח טפי בשביל הבהמה, (קכ"ב) ולא העתיק המהבר עפר מוכן אלא משום סיכא, דאם אינו יכול לכסותו בדקיה אחת, אפלו בעפר מוכן לא יבסנו: (קה) לא יבסנו. דטרח בשביל הבהמה. והספימו (קכ"ג) האחרונים, דאפלו דקיה אחת שהיה נוטל בשביל דמי התנה נמי אסור, דבין דמערב ביום-בהמה, (קכ"ד) אם-כן אפשר דבמקום שמכסה דם-בהמה מרבים כל-כח עד פרי שדם התנה לא תנה נכר אם דם הבהמה קנה מים (קכ"ה) ופסור אותו מקום מלכסותה, ואם-כן טרח בשביל דם הבהמה שאינו חייב בכסוי ואסור. וכתבו (קכו) האחרונים, דאם שחט באמצע החצר, מתר לכסות בעפר מוכן אפלו בכמה דקירות פרי שלא יתלקכו פליו, וכדלעיל בהג"ה: כ (קר) שחט צפור וכו' לא יבסנו. ואפלו יש לו (קכ"ו) צפר מוכן נמי לא שריי"ט לה למטרחה, (קכ"ז) פיה דהיה אפשר לו מטרב יום טוב: ומהנע משמחת יום טוב ליכא פאן, דאפלו לא מכסה לה שרי הכשר באכילה. ומהמין עד לערב ואם יהיה רשומן נדי יבסנו, (קכ"ח) ויש לפות צלוי כלי לשמר כד' ש"כסנו: א (א) מרגל אחר וכו'. וטרח גדול, משמע מלשון זה (ב) דאם מפשיט העור דרך שתי הרגלים [דהיינו שחמה

שער הצינור

(קכ"א) טור ב"ח ומגן-אברהם ופרי הנדש, ודלא בבית-יוסף: (קכ"ב) לעון זה של המטבח הוא לעון הרמב"ם. ועל הרמב"ם לא קשה כלל מה שכתב יצחק מוכן, דלעממה אזיל הסבירא לה דאף בדר-תיה גדיא אם אין לו עפר טוכן לא יבסה מלל, כמו שכתב בהרי"א בריש פרק ג, ופליג על מה שהעתיק הרא"ש בשם הירושלמי, שמתנו נובע הדין דסעיף טו, אבל המהבר שפחם בן בסעיף טו להקל, על-כרחו צריך לפרש דבריו כמו שכתבנו בפנים: (קכ"ג) מגן-אברהם ואלהי רבה ופרי גדול וסאטר-קדי' וסאטר-ג', ודלא כט"ו: (קכ"ד) אלהי רבה, וכן כסב הגר"ז, והביא ראיה ממקנאות פק' ז משנה ג: (קכ"ה) ורצה לומר, אף-על-גב דביום-טוב גדיא ורשינן דמו' אפלו מקצת דמו, הךא שאנו, דאפשר דהמקצת גסרין טבטל: (קכ"ו) מגן-אברהם ושי"א, וכן כסב הר"צ"ו: (קכ"ז) וישביא בצבוח-הקדש, וכן מהכא מאור ורצה בהלכות כסוי תרם, עין שם, וכן הסכים בסקנ' אברהם, ודלא כבגרי-לשע שפסק בזה. ואף שמוקרי דעה' משמע מהדושי דקאי על דקר נעין, הוא לטעמיה אזיל דמפשט פלי סוגיא לענון דקר נעין, עין בדקיה-פית הלכות כסוי תרם, וכבר פתבו דלא קימא לן פתח וסוגיא פלה טורי כסוכן צמיר, וכן מהכא מרמב"ם ריש פרק ג דטורי הסוגיא כמיון גמור: (קכ"ח) עין בפרוש רבנו הגאון פסוקא שם שכתב 'אם פשע, וצריך עיין אם ברוך נקט, ואפשר דעתו דכסוי מצבב אכילה ודלא כרש"י, וצריך עיין: (קכ"ט) שיטה מקבצת, ומשמע דעתו דזה לא תשיב טרחא פנו כסוי: (ל) בית-יוסף לדעת הרמב"ם, וכן הפרי הגדול שחט לדעת זה: (מ) בית, וכסותה לעון העור, וכתב דאף אם אינו מפשיט כלל דרך הרגלים רק דרך הפה עד וכו' ודלא בכלל כרגיל הוא] גסרין אסור, דצל-כל-פנים הוא טרחא ותרף: (נ) עין במגן-אברהם וט"ו: (ד) פן כתב הרשב"א בטעם טכרת האוסרין, [ועין בתוספות ורא"ש שכתבו עוד טעם ג'ה]: (ס) פרי הנדש ושי"א, ומפל מקום מי שרוצה להקל לא נחל לקחוח בידו, דכל חילם של האחרונים [שהבי' וט"ו וסאטר-אברהם] שחולקים על המהבר הוא סאטר-אברהם סבונה שכתב"ג כפי שמוכנה בתוספות ורא"ש ושאר פוסקים, אבל באמת לו יהי כדבריהם, עקר דינו של כסוי אינו מסבב, וכפי מה שכתב בית-יוסף בשם הרשב"א שיש מורי-הוראה שמקלים בזה, וכן בעשור דצור בזה להקל, וכן הסכים הפארי והשיטה מקבצת, וכן הרשב"א גופא בצבוח-הקדש כסב כסוף דבריו שהצית נוטה להקל, ועין פאלה רבה שנים דעתו נוטה להקל בדברי המהבר: (י) ים של שלמה ושארי פוסקים: (י) לדעת המהבר שם; ואפלו לדעת הש"אומרים, על-כל-פנים בעור בהמה דהא אסור לטלטל ואפלו ביבשה: (ט) גמרא: (ט) מאירי: (י) רשב"א:

הַלְבוּת יוֹם טוֹב סִימָן תַּצַּח תַּצַּט

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק קה]

דְּתַרְתָּ בְּשִׁבְלֵי בְּהֶמְהָה⁽⁸⁹⁾ וְכִי, עָצִינוּ תִּיבֵי בְּכַסְוֵי נְאֻסוֹר⁽⁹⁰⁾.

89 ואף על פי שמחמת שחכמים אסרו עליו לטרוח טירחה זו הוא יבטל ודאי מצות עשה של כיסוי הדם, כתבו התוס' (ביצה ת, ב ד"ה תני) שיש כח ביד חכמים לעקור מצות מהתורה בשב ואל תעשה [ומה שלא הקשו כן על האיסור לכסות דם כו', ראה בהגהות טל תורה וגנוי יוסף שם]. והקובץ שעורים (שם אות ל) העיר שזו תימה גדולה לעקור מצות עשה מהתורה מפני טורח מועט כזה. הדעת הגרש"ז איננו ערובה (מנחת שלמה ביצה שם ד"ה ויתכן) שיתכן שכיון שכיסוי הדם הוא עסק של מצוה ועושים אותו בכונה יתירה, מחמת כך נחשב כטורח גדול.

90 ואף על פי שעשה כן מספק שמא במקום שמכסה נמצא דם החיה, מימי אסור לטרוח בכיסוי הדם גם כשיש ספק אם מקיים בכך מצוה. ולפי זה תמה הגרש"ז איננו ערובה (מנחת שלמה שם עמ' ק) מדוע לא נזכר בשו"ע לעיל (סי'יח) שהאיסור לכסות דם כו' ביום טוב הוא לא רק מהטעם שמוא יבואו להתיר את חלבו, אלא כיון שהוא ספק חיה ספק בהמה אסור לטרוח מספק בכיסוי דמו [וטעם זה עדיף, שיש בו נפקא מינה לשאר ספיקות שלא שייך בהם הטעם של התרת חלב]. וכבר הקשו כן הלחם משנה (הלכות י"ט פ"ג ה"ב) על הרמב"ם וכן הט"ז (ס"ק כא) על השו"ע, אמנם לפי דברי המשנ"ב (ס"ק קיא) יש לעיין בתירוץיהם, וראה בשער המלך (שם).

[משנ"ב ס"ק קיז]

וְאֶפְלוּ יֵשׁ לּוֹ עֶפְרַיִם מִיָּמִי לֹא שָׁרְיָו⁽⁹¹⁾ לֵה לְמַטְרָח⁽⁹²⁾, בִּינְן דְּהִקְיָה אֶפְשָׁר לּוֹ מְעַרְבֵי יוֹם טוֹב⁽⁹³⁾.

91 ובבין השמשות, הסתפק הפמ"ג (א"א ס"ק ט) שאולי מותר לכסות, כיון דלא גזרו בבין השמשות על שבות במקום מצוה, או יתכן שכאן קנסו אותו משום שהיה לו להיזהר לכסות מבעוד יום.

ואם שחט בבין השמשות ולא כסוהו עד הלילה, כתב הכף החיים (ס"ק קפ) שיתכן שיכול לכסות, שלא גזרו אלא על השוחט מבעוד יום, ולא כששוחט בין השמשות שהוא ספק לילה.

92 ולענין בלים שהתלכלכו מבעוד יום, האם מותר לשוטפם ביום טוב, הסתפק הגרש"ז איננו ערובה (ששי"כ פ"י"ב הע' יב) האם יש ללמוד מכאן שאסור לשטוף את הכלים, שאם מחמת הטיחה אסור חכמים לכסות את הדם ועקרו מצות עשה מהתורה, לכאורה קל חומר הוא שאסור לטרוח בדבר שהיה יכול לעשותו מבעוד יום. [אך הוסיף, שאולי כל האיסור יהיה רק במקום שפוטע ולא שטפם מערב יום טוב, וכמו שנסתפק השע"צ (ס"ק קכח) בדעת רבינו חננאל]. או שמא הואיל ולא מדמים שבוטחין זה לזה, יש לומר שהדחת הכלים היא כמכשיר אוכל נפש ולכן עדיפה היא מכיסוי דם שאינו נוגע להיתר אכילה, ולפיכך יהיה מותר להדחוק.

93 אמנם אם שחט ולא יכול היה לכסות מערב יום טוב, כגון בחיה, שכתב השו"ע (יו"ד סי' כח ס"ב) שלא יכסה עד שיבדוק את הריאה שמא תימצא טריפה ופטר מלכסות, ושחטה מערב יום טוב ולא הספיק לבדוק את הריאה עד כניסת יום טוב, כתב המהרש"ק (תוספות יום טוב קונטרס אחרון סי' תצח ס"ב) שיהיה מותר לכסות את דמה ביום טוב [וביאר שלכן בגמרא (ביצה ח, ב) שהיא המקור לדברי השו"ע כאן, הזכיר רבה ציפור ולא היה, משום שבהיה פעמים שאפילו שחט מערב יום טוב יהיה מותר לכסות ביום טוב, כגון באופן המוכר לעיל].

סִימָן תַּצַּט

דִּין מְלִיגָה וּמְלִיחָה בְּיוֹם טוֹב

[משנ"ב ס"ק א]

דְּעִלְפֵי-לִפְנֵימִים הוּא טְרַחַא יְתְרָא שְׁלֵא לְצַנְחָא יוֹם טוֹב⁽¹⁾.

1 ואף שהוא מפשיט את העור באופן שהוא ראוי לעשותו נאד [לשמור בו משקים], ביאר הב"ח בטעם האוסרים כיון שביום טוב אי אפשר להשתמש בנאד זה.

ובטעם הדבר שגזרו שלא להרטיל ולא חששו שאם לא יתירו לו לא ישחטו וימנע משמחת יום טוב [כשם שמטעם זה התירו בשו"ע להלן (ס"ג) להניח את העור במקום הריסת הרגל], כתב הערך השלחן (ס"א) שידרש חז"ל שגם אם לא יתירו לו להרטיל לא ימנע מחמת כן מלשחוט.

[שעה"צ ס"ק א]

וְכֵן הִפְרִי תְדֵשׁ נוֹטָה לְדַעַת דְּהָיָה⁽²⁾.

2 ושם הביא טעם נוסף בשם הרשב"א לאסור להרגיל, הוא משום שנראה כמתכוין לעשות כלי, וכתב, שלפי טעם זה משמע שיש לאסור גם כשמפשיטו דרך שתי הרגליים, אלא שאין טעם זה עיקר יש להקל כדעת הרמב"ם שלא אסרו אלא להרגיל, ואין לו להוסיף על גזירות דרבנן.

[משנ"ב ס"ק ג]

וְתִי לְצַנְחָא אֶכְלֵי-נֶפְשֵׁי וְכִי, לְבִלִי צִלְמָא כְּפִיר לְמִלְגָּה⁽³⁾.

3 ולדעת ד"ש מחמירם (בשו"ע לעיל סי' תצה ס"א) שאפילו מלאכת צורך אוכל נפש אין לעשות ביום טוב אם יכול היה לעשותה מערב יום טוב בלא שיפוג טעמה, כתב לקמן (סי' תק ס"ק יח) שצריך לפרש שההיתר למלוג הוא כשלא היה לו זמן למולגו בערב יום טוב או כששחטו ביום טוב.

4 ואין צורך למרוט ממנו את הנוצות במקום מליגה. ובטעם הדבר כתב הערך השלחן (ס"ג), שיש בכך יותר טירחה מאשר במליגה.

[שעה"צ ס"ק ד]

וְצִנְן מְחֻסְפוֹת וְרֵא"ש שֶׁשְׁתָּבוּ עוֹד טַעַם לְהָיָה⁽⁴⁾.

5 והטעם הנוסף שכתבו החו"ס' (ביצה לה, א ד"ה מולגין) הרי"ש (שם פ"ד סי' טז) הוא משום שקל יותר להפשיט את העור, והמליגה נחשבת לטירחה יתירה.

[משנ"ב ס"ק ז]

לֹא יִשְׁחַט וְנָתַי לְאֶמְנוּעֵי מְשִׁמְחַת יוֹם טוֹב⁽⁵⁾.

6 ולענין השוחט ונמצאה טריפה, כתב השו"ע לעיל (סי' תצו ס"ו) שאסור לטלטלה, וביאר המשנ"ב שם (ס"ק נא) שאף אם עומדת היא בחמה ותסריח אסור לטלטלה ולהניחה במקום הצל, ולא התירו לו משום שמא ימנע ולא ישחוט, כיון שיכול לשוחטה במקום הצל או להעמידה שם קודם הבדיקה. עוד כתב בשם יש אומרים, שהטעם שלא חששו שמא ימנע ולא ישחוט הוא משום שטריפה לא שכיחא, וממילא אינו חושש שמא תמצא טריפה. והוסיף, שלפי טעם זה כתב המהרש"ל (ים של שלמה ביצה פ"ג סי' יז) שכזמנינו שמחמירים בטריפות הריאה והוא דבר המצוי, יש להתיר לטלטלה למקום הצל, משום שיש לחוש שמא ימנע ולא ישחוט. וכתב בשעה"צ שם (ס"ק עה) שהא"ר פקפק בזה.

[משנ"ב ס"ק ח]

דְּאֶפְשָׁר שְׁטָתָה כְּדִי שְׁיִשְׁבֵּי עֲלֵיהֶי⁽⁶⁾.

7 ואף שעור לח אינו ראוי לישיבה [כמבאר בשו"ע לעיל (סי' שח סכ"ה)], ביאר הפמ"ג (משב"ז ס"ק ד) שטעם ההיתר הוא משום שאנו תולים שהרואה יטעה ויאמר שהתירו חכמים לטלטל גם עור לח, שהרי ראוי הוא לישיבה על ידי הדחק, ומימי אין חוששים לתקלה, כיון שלא יבוא על ידי כך לאיסור דאורייתא.

הלכות יום טוב סימן תצט

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ה]

דאם-פן מקנע ולא שחיט משום הפסד העור וכ"ו⁹, ואם נתייר לו שטייט לצינפה אתי למלקה גס-פן⁹.

8) ומשמע מדבריו שאם אין חשש הפסד לעור לא התיירו לטלטל, וכמבואר להלן (ס"ק טו) לגבי עור שהופשט ביום טוב ומונח במקום הצל ויודע שלא יתקלקל, שאסור לטלטלו. וכן לענין בהמה ששהטה ביום טוב ונמצאה טריפה, שהתיירו למוכרה לגבוי כשחושש שאם ימותין עד אחר יום טוב יתקלקל הבשר, כתב לעיל (ס"י תצו ס"ק נב) שאם אפשר לשומרו ולא יתקלקל, לא התיירו את המכירה.

9) ומה שלא התיירו את המליחה מטעם שאם לא נתייר לו יבוא להימנע מלשחוט, מתבאר לפי מה שכתב הביה"ל לעיל (ס"י תצח ס"ז ד"ה כ"ד) שמשום 'ממנע ולא שחט' התיירו רק איסורים רבבן ולא איסורים דאורייתא, וכיון שמליחה בדבר שיש בו עיבוד אסורה מדאורייתא, לפיכך לא התיירוה.

[משנ"ב ס"ק ו]

מקר לטלטלה משום הכשרו¹⁰.

10) וכשב שהתבאר לעיל (ס"י תצח ס"ק לט) שמותר לטלטל את העור אגב אבר שמחובר לו, וטעם הדבר הוא משום שהעור בטל לאבר, וכאן התחדש שגם לכזית בשר מתבטל העור, ולכן מותר לטלטלו.

[משנ"ב ס"ק יב]

וסאגרונים מקבימים לקסק שלתן-ערוה¹¹.

11) ובטעם הדבר כתב הרעק"א (ביצה י, א ד"ה אלא), שאין לאסור מחמת שאין הנוצות ראיות לישב עליהן, כיון שטלטול נוצות איסורו הוא רק משום טלטול מוקצה, והתיירוהו מחשש שמא ימנע מלשחוט ויתבטל משמחת יום טוב.

[משנ"ב ס"ק יג]

דדבר שאינו אכל צמור, אם מולח פדי שלא יקריח יש בו משום מעבד¹².

12) ואף שאיסור עיבוד באוכלים כתב לעיל (ס"י שכא ס"ק ט) שאינו מדאורייתא, מימ לגבי מליחת חלבים כתבו המחצ"ש (ס"ק ז) והפמ"ג (א"א ס"ק ז) בדעת המג"א שהיא אסורה מדאורייתא. ובדעת הט"ז כתב הפמ"ג (משב"ז ס"ק ד) שמליחת חלבים אסורה מן התורה או קרוב לכך.

[משנ"ב ס"ק יד]

הוא גס-פן כעין חקין להקלבים¹³.

13) והתיקון שנעשה בהיפוך זה, ביאר הבי"ח (ד"ה אין מולחין) שעל ידי שהופך את הצד העליון [שכבר התקשה מהרוח], הצד התחתון יהיה עתה למעלה וגם הוא יתקשה.

[משנ"ב ס"ק טו]

וגזרין דלקא אטי גס-פן למלקה¹⁴, ולענין טלטול, דעת הט"ז בשם הגהות אשכ"ז להקל¹⁵.

14) ומשום גזירה זו, כתב השו"ע הרב (ס"י) שאין להתייר אפילו אם משום כך ימנע ולא ישחוט.

15) ובטעם הדבר שיש להקל בהם, כתב ההגהות אשרי (ביצה פ"א ס"י טו) שהרי ראויים הם להדלקה ולכן אינם מוקצים, וכתב עור טעם, משום שדעתו להצניעם שלא יאבדו, ומה שלא אסרם משום נולד, ביאר הפמ"ג (א"א ס"ק ו) שהרי אם היה רוצה בכך יכול היה לשחוט בבין השמשות, וגם הבהמה עומדת לכך.

[משנ"ב שם]

אסור לטלטלן קשקשטה ביום-טוב דהיי גולד¹⁶ וכו', וזהו הדין חתיכת שצנה מקר לטלטל, ד"כ"ב להניח פתילה על-גבה נתיי להקלקה¹⁷.

16) והחז"א (ארוח ס"י מג ס"ק י) צידד שחלבים לא נחשבים לנולד, ואפילו לשיטת רבי יהודה שאסר מוקצה, מותר להדליק או ליתן לכלבו חלב שניקרהו ביום טוב, ואפילו אם השחיטה היתה ביום טוב אין זה מוקצה, כיון שמאמול דעתו עליו להשתמש בו.

17) ובדעת המג"א שהתייר לטלטלה, ביאר השו"ע הרב (קו"א ס"ק ג) שהוא כשיטת המהרש"ל שהובאה בט"ז (ס"י תקב ס"ק ד) שעצים יבשים מותרים בטלטול לכל דבר. אמנם, המשנ"ב לקמן (שם ס"ק כא) כתב שעצים עומדים לחסקה ולא לדבר אחר, וכתב המנחת יום טוב (על קצושיע ס"י צח ס"ק פה) שלפי המג"א מותר לטלטלה גם שלא לצורך נקיון הפמט שבו היא מונחת.

ואם רוצה לנקות את הפמט מהשערה כדי שיוכל לשים שם נר אחר [כמו שכתב לקמן (ס"י תקט ס"ק לא) שמותר לטלטל אפר כדי לאפות במקומו], כתב הה"י אדם (כלל צב ס"ב) שמותר לעשות כן אף אם היא דבוקה לפמט, ויוציאנה על ידי סכין, וכן דעת הגרש"ז אויערבך והגר"ש אלישיב (ארורות שבת ח"ב פ"ט הע' רפג) גם לגבי דסקית ממתכת הנשארת מתחתית הנר הקודם, שאין לחוש בה משום טלטול מוקצה, כיון שאין לה שום חשיבות וגם היא דבוקה לפמט ובטלה אליה, וראה מה שכתבנו לקמן (ס"י תקט ס"ק לא).

הַלְכוֹת יוֹם טוֹב סִימָן תצמ

במקום דריסת הרגלים אף-על-פי שאין עליו בשר (ו) קָלָל, יומתו (ז) למלח עליו מליקה קלה (ח) בדרך שמולהים לצלי, יומתו להערים ולמלח (ט) באן מעט ובאן מעט עד שימלה את פלו, (י) אָבָל אם נשחטה מערב-יום-טוב, אסור: הגה (יא) ונזויות של עוף דינן כמו בעור, דמטר לטלטלן (יב) כדי (ד) להצניען כמו בעור: ד (יג) אין מולחין את התלבים (יד) ולא מהפכין בהם (טו) אפלו (ס) לשטחן על-גבי יתדות, אף-על-פי שנשחטה (ו) כיום-טוב, וכן (טז) אסור למלח בשר עליהם (יז) באויר: ה "עלי, שהוא דף עב וכבד, וכלי הוא, *אָלָא שְׁמֵלֵאכְתּוּ (י) לאסור (יח) לקתש בו הריפות, תבב נכב המיר קשם ונשקיא בְּקַק ג מהלכות יום טוב ז בְּרִיקָא שֶׁם וּבְקָאָא קָפָא ח טָפְנָר שֶׁם

מבב נכב המיר קשם ונשקיא בְּקַק ג מהלכות יום טוב ז בְּרִיקָא שֶׁם וּבְקָאָא קָפָא ח טָפְנָר שֶׁם

באר היטב

אבל בשנשחטה מעי"ט מטר לטלטל תלבים, דתו להקלה; וה"ח חמית שצונה, דכיל להניח פתילה על-גבה וחוץ להקלה. ונראה דאם הקצה אותם לסהורה אסורים בטלטול, ועוד שהקשט מעי"ט, אם הוא לח אסור לטלטלו ואם הוא יבש מטר לטלטלו, כמי"ש סימן שח סכ"ה; אבל כשנשחט ב"ט ה"ל נולד, ואם הוא לח מטר לטלטלו שלא יסרית, אבל אם הוא יבש אסור לטלטלו דה"ל נולד, עמ"א: (י) לאסור. נ"ל דאפלו כלי המקצה מחמת חסרוניו מטר לטלטלו לקצב עליו בשר משום שטסת י"ט, מ"א:

באר היטב

* אָלָא שְׁמֵלֵאכְתּוּ לאסור. עין משנה ברורה טה שכתב בשם טגן-אבכה. ומפל קטום אינו סכנה, ולפי הקצת שלטון-צדוק דאף לאסר שקצב מטר לצשות בו מלאכה, ובאוקימתא דרבא בשבת כ"ג עמוד ב ובדף קכז, אס"ן אפשר דלסכרא זו לא תקלען בליל-טוב יותר מקבל קטום, וכן מנהג

לצרכה אמי למלקטה גס-טוב: (ו) קָלָל. דאי יש עליה נזות בעור, בלאו הכי מטר לטלטלה משום הקשט. ורצה לומר, שימלח בשר על העור, דעל-דבריה ממייל ימלח גם העור קצת: (ח) בדרך שמולהים לצלי, רוצה לומר, שרוצה לצלות אותה, (יג) דבנה אין צריך מליחה מרבה, ולפאוקי אם ימלקנה (יג) מליחה מרבה אסור, דעל-דבריה יתנה עבודי כפה גם לעור: (ט) באן מעט וכ"ו. רוצה לומר, באן בשר מעט ובאן בשר מעט: (י) אָבָל אם נשחטה מערב-יום-טוב וכ"ו. לא מפניא אם גם הפשטה קדם יום-טוב, כנראה דאסור ביום-טוב להגביה אותה ולתנה במקום הדורסין ולמלח עליו, שהרי אפשר הנה לצשות כל אלה מערב-יום-טוב, (יד) אָלָא אפלו הפשטה ביום-טוב אסור, דמשום זה לא יפגע מלשחט, דהא יכול להפשיטו מערב-יום-טוב, אם לא שלא היה לו שהוחת להפשיט מערב-יום-טוב (טו) אז יש תקלה. כתבו הפוסקים, דאפלו שכח למלחו מערב-יום-טוב אסור למלחו ביום-טוב, דאין לחלק בין מזיד לשוהח. בגליות שעושין שני ימים טובים מפק, הרי יום-טוב ראשון נחשב לח לגבי יום-טוב שני, לפיכך אם נשחטה ביום-טוב ראשון (טו) אפשר דדינה כאלו נשחטה בערב-יום-טוב (י) לענין טלטול העור ומליחתו בשני יום-טוב שני: (יא) ונזויות של עוף. הינו שנשחטה ביום-טוב, דאי נשחטה מערב-יום-טוב, אף-על-גב דהאסור הנזויות ביום-טוב אסור לטלטלן, בדיעבד גבי עור: (יב) כדי להצניען. אבל בלאו הכי אסור לטלטלן, דלא תו למידי. והפרי ת"ש מחמיר בכל גווי, (יג) והאחרונים מספיקים לפסק שלחן-ערוך: (יד) ומיחו, פלדע-ערו"ש מאנה שנשחטה, (ט) לכלי עלמא שרי לטלטולי, דראוי להשתמש בה: ד (יג) אין מולחין וכ"ו. דדבר שאינו אב"ל גמור, אם מולח כדי שלא יסרית יש בו משום מעבד: (יד) ולא מהפכין בהם. הוא גס-כ"ג קצין תקון להקלבים¹⁴⁵, ואסור משעם הנ"ל: (טו) אפלו לשטחן וכ"ו. דמוכחא (כ) מלתא שעושה זה כדי שלא יסריתו, ונרעין דלמא אחי גס-כ"ג מלמלח¹⁴⁶, ולענין טלטול, דעת הש"ס בשם הפהות אשר"י להקל¹⁴⁵, והפגן-אבכהם העלה, דלפי מאי דפסק הרמ"א פסיקן תצה דנולד אסור, גם התלבים (כ"א) אסור לטלטלן כשנשחטה ביום-טוב דהגו נולד¹⁴⁶; ואף-על-גב דתו להקלה, מאתמול לא הנה עומד להקלה; וכן לטלטלן כדי להצניען אי כדי שלא יסריתו מטר, דשרינן סופן משום מתלקה, ובג"ל גבי נזויות, אבל כשנשחטה מערב-יום-טוב מטר לטלטל התלבים, דתו להקלה, (כ"ב) והוא הדין חמית שצונה מטר לטלטל, דכיל להניח פתילה על-גבה וחוץ להקלה¹⁴⁷, ע"ד כתב מגן-שם דהרמ"א הביא דעת החולקין על זה, אבל כשנשחט ביום-טוב הרי לה נולד, ועל-כ"ן אם הוא לח מטר לטלטלו כדי שלא יסרית, ובג"ל [ואם הוא מנח גם עתה במקום צל (כ"ג) ויודע שלא יתקלקל, אסור לטלטלן], ואם יבש (כ"ד) אסור לטלטלו דהרי לה נולד: (טז) אסור למלח וכ"ו. כדי שיפיל מן המלח על התלבים, והשעם, (כ"ה) ותלבים מליחה מועטת ספי להו, ואסור משום חששא דעבוד, וכפ"ל: (יז) באויר. דעל התלבים ממש אי אפשר להניח בשר, שבולע מן התלבים: ד (יח) לקתש בו הריפות. דאסור

שער הציון

תקנים: 1 נזויות אף. (יא) מגן-אבכהם ואלנה רבה ומאמר-מרכיז והגר"ז, דלא כפ"ח: (י"ב) אבל מליחה מועטת צדוק, עין ביהר"ד-דעה סימן עו: (י"ג) חיי אפלו אותה חמית של הקלי [גמרא]: (י"ד) מגן-אבכהם בשם פמה פוסקים להחמיר, וכן משמע מהמתבר דהלי רק בשחיתה: (ט"ו) אף דהפגן-אבכהם בעניניו מספקא לו, כס"ף סימן תצו פשיטא לה להקל, וגם יש לצרף לזה שא"ו רעות הראשונים ששקליו ככל גווי בהפשטה ביום-טוב: (ט"ז) מגן-אבכהם: (י"ח) והספר בגדיל-שע מצדו להקל: (י"ח) חרשי רבי צביא איגו רבית-מאיר ונמר-שלום וחרמ"א משה: (י"ט) פרי-מגדים, ואפלו נשחטה ביום-טוב [וכל-שכן מערב-יום-טוב], דלאו נולד היא, עין שם: (כ) מה שאין בן פבי עור אף על-גב דשרית לה לתן במקום הדורסין, מימר אבר הרואה דלאו משום עבדי הנה שם אלא משום דתו למנא עליה: (כ"א) והיב"חיים מפקק על זה, עין שם, וכן בחליה רבה מפקק עליו, עין שם: (כ"ב) מגן-אבכהם. ועין בט"ז שכתב דאם הקצה אותם לטחונה אסורים בטלטול, ולכאורה דבריו הוא רק לדעת המהר"ב בסימן תצה דמקצה אסור, עין ברש"י סימן טו, ואולי מורי קשמקפדי עליהם מלהשתמש בהם שום דבר וכו' מקצה מחמת חסרוני-ביס, אשר זה מצאתי בעין דבריו בגורסו אחרון להגר"ז: (כ"ג) מגן-אבכהם: (כ"ד) ומכל מקום אפשר לפקק על זה, היב"ח חמיתם חסרוניו למנא עליהו בשעה שהיו לחין אף שהנה ישבה עליהו דהקטקט כמבואר בעבודת-הקדש להרש"א [משום שהחירו סופן משום תחלתן], וכשיתבשר העור אחר-כך יתנה נאוי למנא לגמרי יקררו לעצמם משום נולד, ונה תמה קצת. וכן בפרי-מגדים: (כ"ה) מגן-אבכהם בשם השור, ועוד כתב טעם בשם הר"ן, משום דאין דרוף מלח עליו מחמת אסור, מוכח מלתא דלענין קעבדי. וכתב הפגן-אבכהם, דלפי זה דבזמן הנה דאין דרוף מלח בשר על-גבי העור, גם על-גבי העור אסור, דמוכח מלתא; והשיג האלה רפה על זה, עין שם, וגם הגר"ז, ולכן לא העסקתי חרשי:

